

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De Verenigde Staten zijn niet langer een betrouwbare bondgenoot [I]

Eens, het beleid van Donald Trump is schadelijk voor de NAVO

door *Theo Brinkel*

De auteur is redactielid van cdv. Hij schrijft deze bijdrage op persoonlijke titel.

‘Amerika is het enige land ter wereld dat op wonderbaarlijke wijze direct is overgegaan van barbarij naar decadentie zonder het gebruikelijke intermezzo dat men beschaving noemt.’ Deze uitspraak wordt aan de vroegere Franse premier Georges Clemenceau toegeschreven. Onwillekeurig is het juist deze quote die zich opdringt bij het aanschouwen van het optreden van de Amerikaanse president Donald Trump. Komt dat door de hornerige manier waarop hij in mei de Montenegrijnse premier opzij duwde op de NAVO-top in Brussel? Komt het doordat hij op diezelfde rondreis meer genoeg beleefde aan het bezoek aan zijn vrienden in Saoedi-Arabië dan aan zijn bondgenoot Angela Merkel? Of komt het doordat hij willens en wetens het klimaatverdrag van Parijs om zeep helpt? Veelzeggend is in ieder geval de slogan ‘America first’, waarmee hij zijn beleidsprogramma tooit. ‘From this moment, it’s going

to be America first’, zei Trump in zijn inaugurerende rede. En hij voegde eraan toe: ‘We will seek friendship and goodwill with the nations of the world – but we do so with the understanding that it is the right of all nations to put their interests first.’ Deze houding raakt onze wereldorde fundamenteel. Donald Trump is de eerste Amerikaanse president die heeft gezegd dat de NAVO uit de tijd is. De EU noemde hij een vehikel voor Duitsland en hij begreep waarom Groot-Brittannië eruit wilde stappen. Mensen willen hun eigen identiteit, zei Trump, dus er zullen nog meer landen volgen. Evenmin kon het hem schelen of Europa sterk is of niet.

* * *

Trump's beleid is in het bijzonder slecht voor de NAVO. Dat wordt duidelijk wanneer we kijken naar het begrip ‘afschrikking’. In de NAVO-filosofie is afschrikking het vermogen om een tegenstander te ontmoedigen een vijandige actie te beginnen tegen de lidstaten. Dat wordt bereikt door geloofwaardige militaire capaciteit, die tegenwoordig onder andere tot uitdrukking komt door de aanwezigheid van parate troepen in de oostelijke NAVO-lidstaten. Maar evengoed wordt afschrikking

bereikt door een geloofwaardige politieke opstelling van de lidstaten, die op overtuigende wijze bereid zijn voor elkaars veiligheid op te komen als één van hen wordt aangevallen.

De basis daarvoor is artikel 5 van het NAVO-verdrag. Dat artikel bepaalt dat een gewapende aanval tegen één van de lidstaten wordt gezien als een aanval tegen alle. En als een gewapende aanval plaatsvindt, zal elk van de lidstaten de aangevallen partij of partijen bijstaan in de uitoefening van het recht op zelfverdediging ‘door terstond (...) op te treden op de wijze die zij nodig oordeelt, met inbegrip van het gebruik van gewapend geweld, om de veiligheid van het Noord-Atlantisch gebied te herstellen of te handhaven’. Let goed op de regels tussen de aanhalingstekens. Er staat *niet* dat lidstaten op grond van het verdrag *verplicht* zijn elkaar gewapenderhand te hulp te komen. De NAVO respecteert de soevereiniteit van de lidstaten tot het uiterste. Juist omdat de lidstaten op basis van hun soevereine besluit bereid zijn voor elkaars veiligheid op te komen, wordt de geloofwaardigheid van de afschrikking versterkt. Maar wie die politieke bereidheid in twijfel trekt, tast uitgerekend deze geloofwaardigheid aan. Precies daarom is de opstelling van president Trump zo riskant.

* * *

Natuurlijk heeft Trump gelijk als hij zegt dat de meeste Europese NAVO-lidstaten de afgelopen twintig jaar voor een dubbeltje op de eerste rang hebben willen zitten. En zeker, deze lidstaten moeten er de komende jaren voor zorgen dat zij volgens de afspraak die zijzelf hebben gemaakt twee procent van hun bbp aan hun defensie besteden. Het CDA was trouwens de partij die op dat punt de hardste paragrafen in zijn verkiezingsprogramma had staan. Maar alle versterking die je met een ho-

gere defensiebegroting over jaren kunt bereiken op het punt van afschrikking, kan in politiek opzicht in een paar dagen ongedaan worden gemaakt door de onderlinge solidariteit tussen lidstaten in twijfel te trekken. Poetin spint er garen bij.

Nu kan worden tegengeworpen dat Amerikaanse instituties sterker zijn dan de persoon van de president. Dat is ook zo, maar een president kan veel verzoeken. De Amerikaanse grondwet kent weliswaar de nodige checks-and-balances, maar die kunnen niet zoveel uitrichten als de belangrijkste instituties in handen zijn van Trumps partijgenoten. Bovendien is hij de *commander in chief*, dus als puntje bij paaltje komt, geeft Trump het bevel. Tijdens de NAVO-top die in mei in Brussel was georganiseerd hoopte iedereen dat president Trump de twijfel die hij had gezaaid zou wegnemen. Dat had gekund wanneer hij als president van de vs en als commander in chief van de Amerikaanse strijdkrachten onomwonden zou hebben verklaard dat hij elke NAVO-lidstaat bij een aanval te hulp zou komen. Verder dan de belofte ‘We will never forsake the friends who stood by our side’ wilde hij echter niet gaan; zijn ideologie van ‘America first’ staat hem immers in de weg. ‘America first’, ofwel: eigen volk eerst; dat kan nooit een solide basis zijn voor solidari-

.....
 ‘Eigen volk eerst’ kan nooit
 een solide basis zijn voor
 solidariteit tussen landen

teit tussen landen. In dat opzicht is het beleid van president Trump schadelijk voor de NAVO. Veel meer dan we gewend waren, is Europa op zichzelf aangewezen.